

Basis document - **BURGERSCHAP in de vreemde talen les.**

1. Lesmateriaal: algemeen
2. Didactiek
3. Pedagogiek
4. De zes kerndoelen Burgerschap + voorstellen voor lesmateriaal
5. Leerdoelen-hulp bij maken van een lesplan

1. Lesmateriaal: algemeen

- Zorg voor teksten en luisterfragmenten met een grote differentiatie in culturen, schrijvers en perspectieven. Kies daar teksten uit om te werken aan taalverwerving, waarna je een verwerkingsopdracht koppelt aan de inhoud van de tekst.

Wanneer de leergang dit niet aanbiedt, zoek dan op internet naar jeugdkranten of sites. Denk ook aan strips, korte gedichten of (fragmenten uit) jeugdliteratuur.

Tips:

DUITS: www.logo.de

FRANS: www.1jour1actu.com

SPAANS: www.holaquepasa.com

ENGELS: www.newsround.co.uk www.timeforkids.com

- Gebruik lesmateriaal dat de (culturele) achtergrond en ervaringen van je eigen leerlingen benadert. Daarvoor is nodig dat er eerst een inventarisatie komt van alle culturen en achtergronden die aanwezig zijn in de klas. Doe hier dus ook zelf aan mee. De reflectie op deze onderwerpen zorgt ook voor een sterkere identiteitsontwikkeling.

Tips:

Laat leerlingen hun eigen leefsituatie, woonomgeving of familieomstandigheden omschrijven en vervolgens vertalen. Dit kan nadat voor input een vergelijkende tekst in de doeltaal als voorbeeld is gebruikt. Laat leerlingen zelf zoeken naar een tekst van een kind met een vergelijkbare situatie in een land waar de doeltaal gesproken wordt. Te denken valt aan bijvoorbeeld een stedelijke of landelijke omgeving van de leerling en die vergelijken met de stedelijke omgeving van een kind uit een wereldstad als Madrid of een landelijke omgeving als Texas.

- Kies thema's die alle culturen verbinden. Denk aan: identiteit, migratie, taal, familie, veerkracht, tradities, etc.

Tips:

Denk aan alledaagse dingen, waar iedereen mee te maken heeft. Zo kan de eigen, individuele wereld van de leerling vergeleken worden met die van een klasgenoot en/of die van een kind in een ander land.

Hierin kan ook verbinding worden gezocht. Denk ook aan emoties, zoals omgaan met het verlies van een sportwedstrijd, iets dat in alle culturen te begrijpen is.

Allerlei onderwerpen uit de eigen belevingswereld kunnen op diverse manieren verwoord of getoond worden in de doeltaal. Denk aan een vlog, een poster, een opstel, een gedicht, een sociale media post met een aantal foto's, een collage, een krant of nieuwsbrief die door de klas samen geschreven wordt enzovoort.

- Moedig leerlingen aan verbindingen te leggen tussen het lesmateriaal en hun eigen leven.

Tips (algemeen lesmodel):

Stel een vraag die te maken heeft met hun eigen leven (hun huis, naam, familieomstandigheden/leefsituatie, hobby etc.) en geef ze tijd daar

aantekeningen over te maken. Lees of beluister een tekst die gaat over eenzelfde onderwerp in de doeltaal, met een andere culturele realiteit.

Reflecteer op de overeenkomsten en verschillen, eerst individueel en daarna in groepjes en/of klassikaal.

2. Didactiek

- Stimuleer inclusiviteit en het leren van elkaar door het samenwerken van leerlingen met een diverse (culturele) achtergrond. Varieer in de combinaties van leerlingen die met elkaar samenwerken.

Dit kan bijvoorbeeld door:

Tafels in verschillende opstellingen te laten zetten:

- a) een busopstelling is geschikt voor werken in duo's, wanneer je alle leerlingen één plaats naar rechts of links laat opschuiven krijg je nieuwe duo's.
- b) een u-vorm is geschikt voor een klassikaal gesprek, bijvoorbeeld om eerst algemeen informatie te geven over een onderwerp en daarna met elkaar hierover in gesprek te gaan.
- c) Stoelen tegenover elkaar neerzetten, eventueel in een binnen- en buitenkring, is geschikt om bij een spreekopdracht regelmatig van partner te wisselen.
- d) De tafels in groepjes neerzetten is geschikt voor groepswork. Varieer in de samenstellingen van de groepjes. Voor groepsopdrachten kun je denken aan: een opdracht waarin iedereen een taak heeft en een gezamenlijk product gemaakt moet worden, een spreekopdracht bijvoorbeeld met kaartjes waarover ze moeten praten, een spelopdracht in de doeltaal, een placemat opdracht waarbij iedereen eerst individueel moet reageren op een groot vel papier en na een gesprek hierover worden de gezamenlijke bevindingen in het midden van het vel opgeschreven enzovoort.

- Bevorder de identiteitsontwikkeling door leerlingen eigenschap te geven over hun leerproces.

Dit kan bijvoorbeeld door:

Leerlingen lesmateriaal zelf te laten aandragen of kiezen. Geef af en toe de mogelijkheid zelf een boek, onderwerp of project te kiezen dat hun eigen interesse en identiteit weergeeft.

Leerlingen zelf opdrachten te laten nakijken of gebruik te maken van peer reviews.

Moedig aan dat leerlingen werken aan individuele creatieve uitingen en hun persoonlijke verhaal kunnen vertellen.

Laat leerlingen reflecteren op hun leerproces. Voorbeelden zijn; reflectievragen stellen na een toets, leerlingen zelf periodisch een reflectieverslag laten schrijven, leerlingen een tabel of grafiek laten bijhouden, leerlingen vragen laten opstellen over de leerstof enzovoort.

- Zorg voor inclusiviteit bij toetsing.

Dit kan bijvoorbeeld door:

In de opdrachten voorbeelden kiezen die een diverse belevingswereld of culturele identiteit reflecteren.

- Laat zien dat er verschillende meningen en interesses zijn in de klas door didactische interventies.

Dit kan bijvoorbeeld door:

Bij een open opdracht het antwoord of de reactie van enkele leerlingen te inventariseren (bijvoorbeeld op het bord) en deze vervolgens te bespreken.

Een vervolg zou kunnen zijn dat leerlingen vervolgens een keuze zouden moeten maken tussen deze opties, bijvoorbeeld door te turven of leerlingen fysiek een verschillende plek in het lokaal te laten kiezen die de keuze weergeeft. Er kan ook gekozen worden om de antwoorden of reacties dan weer verder uit te diepen in groepjes.

De klas een keuze te geven uit twee of drie opties en deze 'blind' te laten bepalen. Voorbeelden van keuzes; welk liedje er gezongen gaat worden (bijv. die eerder geoefend zijn, of via een karaokesite zoals bij Engels op www.lyricstraining.com), welke opdracht er voor het huiswerk gemaakt gaat worden, welke activiteit er de laatste twintig minuten van de les gedaan gaat worden enzovoort. Blind kiezen voorkomt dat de keus van een leerling bepaald wordt door groepsdruk en benadrukt dat er verschillende interesses en smaken zijn. Blind kiezen kan digitaal middels diverse apps, of er kan een leerling gekozen worden die voor de klas mag turven waarbij leerlingen letterlijk de ogen dicht doen en hun hand omhooghouden als de optie die hun voorkeur heeft opgenoemd wordt door de docent.

3. Pedagogiek

- Werk aan de relatie met de klas en de leerlingen, tussen de docent en de leerling en de leerlingen onderling.
 - a) Leer de culturele achtergrond van de leerlingen kennen en zorg dat de leerlingen die van andere leerlingen kennen. Biedt ruimte om over die culturele achtergrond te kunnen vertellen in de klas. Laat zien dat elke achtergrond er mag zijn door zelf ook oprechte belangstelling te tonen en respect te tonen.
 - b) Weet welke culturele tradities en geloven er zijn, in de klas of in het land waarin de doeltaal gesproken wordt. Waardeer deze door ernaar te vragen of anderszins aandacht aan te besteden. Denk aan een groene hoed op St Patrick's Day of Surinaamse gerechtjes in de klas met Ketikoti.
- Stimuleer verdraagzaamheid en een open houding naar de (belevings)wereld van een ander.
 - a) Zorg voor gezamenlijke afspraken in de klas over respect, empathie, luisteren naar elkaar en openheid. Ga erop in als leerlingen zich niet aan deze afspraken houden.
 - b) Bespreek stereotypen en vooroordelen wanneer deze naar voren komen buiten de lesstof om. Ga erop in met een respectvol gesprek. Geef duidelijk grenzen aan en nodig uit tot uitleg over de gedachtegang van de betreffende leerling(en) die de uiting hebben gedaan. Zo keur je niet meteen een opvatting af en laat je elke leerling in hun waarde. Je kunt hier ook didactisch op inspringen wanneer vooroordelen leven in de klas door een les hierover te maken. Noot: artikel 1 in onze grondwet stelt dat alle mensen in gelijke situaties gelijk behandeld worden. Racisme en discriminatie is dus bij wet verboden, evenals geweld of oproepen tot geweld. Iemand zeer doen door een kwetsende opmerking is niet bij wet verboden maar door gezamenlijk klassenregels te bepalen heb je ook kunnen benoemen dat we respect dienen te hebben voor elkaar.
- Laat zien dat iedereen ertoe doet en er mag zijn.
 - a) Geef leerlingen de mogelijkheid en ruimte om te vertellen of te laten zien. Zorg dat andere leerlingen respect tonen als iemand vertelt of laat zien.
 - b) Nodig mensen uit om verhalen te vertellen en ervaringen te delen. Dit kan ook uit de eigen sociale omgeving van de leerlingen.
 - c) Betrek ouders, verzorgers en familie door culturele activiteiten.

4. De zes kerndoelen Burgerschap + voorstellen voor lesmateriaal

1. Schoolcultuur

- Gespreksvaardigheid: gesprek met buddy tijdens uitwisseling met buitenlandse leerlingen
- Schrijfvaardigheid: vóór een uitwisseling een e-mail sturen ter kennismaking
- Leesvaardigheid: tekst over omgangsvormen op school

2. Diversiteit

- Gespreksvaardigheid: interview met ouders in de doeltaal over hun levenservaringen
- Luistervaardigheid: docu van jongerenzender over interculturele dilemma's
- Lezen: strip over rechtenschendingen in het verleden
- Schrijfvaardigheid: een verhaal schrijven door de ogen van 'de ander'

3. Democratische waarden

- Luistervaardigheid: gastsprekers wiens vrijheid ooit beperkt werd
- Leesvaardigheid: ooggetuigenverslagen
- Schrijfvaardigheid: infographic maken over de verschillen tussen een doeltaalland en een dictatuur.

4. Maatschappelijke betrokkenheid

- Schrijfvaardigheid: blog over misstanden / reflecteren op eigen rol
- Gespreksvaardigheid: theaterstuk (klas 3)
- Leesvaardigheid: digitale poll

5. Democratische betrokkenheid

- Gespreksvaardigheid: debat (vanuit voorgegeven chunks)
- Schrijfvaardigheid: legenda maken bij plattegrond voor verbetering van de leefomgeving
- Leesvaardigheid: wervingscampagne van scholierenverkiezing lezen

6. Maatschappelijke vraagstukken

- Schrijfvaardigheid: bijschrift voor een kunstwerk over klimaatverandering maken
- Gespreksvaardigheid: audioguide maken bij de kunstwerken
- Leesvaardigheid: verschillende perspectieven van jongeren onderzoeken

5. Leerdoelen-hulp bij maken van een lesplan

Lay-out leerdoelen:

Burgerschap	domein + kerndoel	doelzin	het gaat hierbij om
Moderne vreemde taal	domein + kerndoel	doelzin	het gaat hierbij om
ERK	niveau	taalprofiel	werkvorm

Waar zijn de inhoud en uit de tabelkolommen te vinden?

Burgerschap	Conceptkerndoelen leergebied burgerschap + toelichtingsdocument - SLO Blz. 10.	Conceptkerndoelen leergebied burgerschap + toelichtingsdocument - SLO Blz. 11 t/m 22.	Conceptkerndoelen leergebied burgerschap + toelichtingsdocument - SLO Blz. 11 t/m 22.
Moderne vreemde taal	Conceptkerndoelen moderne vreemde talen - SLO Engels: blz 16. Overige talen: blz. 17.	Conceptkerndoelen moderne vreemde talen - SLO Engels: blz. 19 t/m 38. Overige talen: blz. 39 t/m 55.	Conceptkerndoelen moderne vreemde talen - SLO Engels: blz. 19 t/m 38. Overige talen: blz. 39 t/m 55.
ERK	Taalprofielen - SLO <ul style="list-style-type: none"> Kies één van de tien categorieën luisteren, lezen, spreken, schrijven, mondelinge interactie, schriftelijke interactie, online interactie, mediation van teksten, fictie. Kies het ERK-niveau. 	Taalprofielen - SLO <ul style="list-style-type: none"> Kies één van de taalactiviteiten. Kies de descriptorschaal. Maak <i>Taalprofiel</i>. Voeg eventueel nog toe: competenties, meertalig, pluricultureel, strategieën. 	Taalprofielen - SLO Plaats hier de werkvorm die bestaat uit: <ul style="list-style-type: none"> de inhoud van de tabelkolom "het gaat hierbij om" van burgerschap de tabelkolom "het gaat hierbij om" van moderne vreemde taal het taalprofiel

Voorbeeld:

Het volgende voorbeeld geeft aan hoe de verantwoording wat betreft leerdoelen er uit kan zien voor een les Duits, waarin input (schoolregels van een Duitstalige school) wordt gelezen en verwerkt (output).

Burgerschap	Schoolcultuur: Schoolcultuur	De school zorgt voor een	Aanbieden van activiteiten die de
-------------	---------------------------------	-----------------------------	--------------------------------------

		democratische cultuur.	betekenis van democratische waarden laten zien;
Moderne vreemde taal	Communicatie: lezen Communicatie: spreken	De leerling toont begrip van schriftelijke fictie- en non-fictieteksten in het Duits.	Onderscheiden van relevante informatie uit schriftelijke teksten.
ERK	A2/A2+	<p>Instructies lezen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan regels en bepalingen begrijpen, wanneer deze in eenvoudige taal zijn gesteld. <p>Monoloog: een pleidooi houden (bijvoorbeeld in een debat).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan de eigen voor- of afkeur voor iets uitleggen aan de hand van eenvoudige, directe vergelijkingen 	<p>Leerlingen lezen in duo's de schoolregels van een Duitstalige school. Zij kiezen één regel die zij willen vervangen door iets anders.</p> <p>De leerlingen presenteren als duo hun wijziging en leggen die uit met behulp van de eigen schoolcontext.</p>